

N:o 258.

Af Herr A. W. Uhr: Om ändring af § 14 i gällande Riksdags-ordning.

Sistlidne riksdag väckte jag en motion, N:o 342, åsyftande att borttaga det s. k. strecket ur 14 § Riksdags-ordningen, anförande i motiverna derför det väsendtligaste af de anmärkingar, som reservanterne i Konstitutions-Utskottet gjort emot det år 1863 till hvilande antagna förslag till Riksdags-ordning, äfvensom en jmförelse mellan vår nu gällande Riksdags-ordning och bestämmelserna i Norges och Danmarks vallagar, hvilket för mig syntes utgöra talande skäl för en till förbättring ledande förändring. Men Utskottet var af annan tanke och afstyrkte bifall till motionen, dels, som det vill synas, hufvudsakligen derföre att Utskottet ansåg det vara för tidigt att förorda någon enda, om ock aldrig så nödig förändring i Riksdags-ordningen; dels ock, såsom Utskottet säger, emedan jag icke ansågs hafva anført sådana skäl och bevis, som erfordras för att bilda sig ett säkert omdöme, vare sig om behofvet eller de sannolika följderna af den föreslagna förändringen. Utskottet påstod till och med att mitt förslag var behäftadt med sådana brister och motsägelser att, derest det blefve upphöjdt till lag, tillämpningen deraf skulle leda till verkningar, motsatta dem jag åsyftat.

Vid försvaret i Andra Kammaren af det med anledning af motionen afgifna betänkande, medgäfvos ledamöterna i Konstitutions-Utskottet den principiela riktigheten af mitt förslag, men fordrade att jag skolat, om blott för en enda socken, uppgifva huru förhållandena med tillämpning af min motion skulle gestalta sig, hvilka som nu äro valmän, hvilka nya valmän skulle tillkomma o. s. v. och — som det yttrades — hade Utskottet derföre återförvisat motionen till motionären; uttryckande en af dem äfven den önskan att "icke allenast blifvande Konstitutions-Utskott, utan alla andra Utskott" måtte göra på samma sätt. Äfvenledes yttrades, att, om jag stadnat dervid att valrätt vid riksdagsmänna-

Bih. t. Riksd.
Prot. 1869,
Saml. 3 N:o
12, sid. 2.

Andra Kam.
Prot. 4 häft.
pag. 494.

pag. 493.

pag 492.

pag. 490. val till Andra Kammaren skulle lemnas alla dem, som ega rösträtt vid kommunalstämma, skulle det icke medfört ringaste våda och benägenheten för bifall till motionen skulle då varit större. En af Utskottets ledamöter yttrade deremot, att, om äfven bättre skäl blifvit framställda, så var dock frågan af alltför stor vigt för att i den närmaste framtiden kunna komma till någon lösning. En annan ledamot yttrade att i hans hemort det vore svårt att få ihop ett tillräckligt antal elektoror för att välja riksdagsman och att han *derföre* icke ville tillstyrka min motion, ehuru han sympatiserade med min tanke i detta fall, hvadan han, när han såge att behof en gång komme att förefinnas för de uteslutne att få politiska rättigheter, skulle, om han då hade säte och stämma i riksförsamlingen, understödja dem.

pag. 494.

Vi hafva nu haft nya riksdagsmannaval och dervid har behovet af rättelse i den riktning jag åsyftat visat sig stort, genom den mängd af besvär, som blifvit anförda öfver valen och än mer genom det stora missnöje, som, man och man emellan, blifvit uttaladt öfver saknad valrätt. Jag tvekar *derföre* icke, ja, missnöjet i min ort gör mig skyldig, att nu förnya motionen om borttagande af strecket ur 14 § Riksdagsordningen, och är jag villig fullgöra hvad Utskottet och dess enskilda ledamöter fordrat med afseende på utredning af förhållandena, sådana de nu äro och såsom de skulle komma att gestalta sig vid tillämpningen af min motion. Jag ingaf min motion förra gången vid slutet af riksdagsperioden, just för att ej komma för snart med något ändringsförslag och dock icke underlåta att framlägga detsamma innan mitt riksdagsmannaupdrag slutade. Jag väcker motionen nu ånyo, men denna gång i början af perioden för att blifva i tillfälle att före dess slut få alla de brister i förslaget, som blifvit lagda eller kunna komma att läggas det till last, undanröjda och rättade, så att motionen måtte komma att leda till ett godt och nödigt resultat.

Åberopande alla de i min förra motion upptagna skäl, som — ehuru varande sanna rättsgrunder — icke ansågos nog bevisande, får jag nu icke endast ifrån *en* socken, som det fordrats, utan ifrån *tio* eller alla dem af hvilka min valkrets består — meddela en sådan redogörelse, hvaraf visar sig: att 832 personer *ega valrätt* såsom egare af i mantal satt jord; 20 såsom egare af annan jord med minst 1,000 R:drs taxeringsvärde; 19 arrendatorer på minst 5 år och 6,000 R:drs värde; och 84 som erlægga bevillning för till minst 800 R:dr uppskattad inkomst; eller tillsammans 955 *som ega valrätt*. Hvaremot valrätt saknas af 55 egare af i mantal satt jord, emedan värdet ej uppgår till 1,000 R:dr; 20, emedan de icke äro skrifna i socknen; 16 jordegande qvinnor; 34 egare af annan jord under strecket; och, det mest anmärkningsvärda, 323 arrendatorer, emedan arrendetiden ej är minst 5 år eller taxeringsvärdet ej uppgått till 6,000 R:dr. Egarne till alla dessa 323 hemman sakna äfven val-

rätt, emedan enligt kommunallagen icke egaren utan arrendatorn eger rösträtt å kommunalstämma och således ingendera har valrätt till riksdagsman. Att lagen så skall förstås, visar sig deraf att Kongl. Maj:t ogillat ett riksdagsmannaval därför, att den valde upplåtit sin egendom på arrende till annan person och således, ehuru åtnjutande årlig inkomst af öfver 3,000 R:dr i arrende af sin egendom, icke var röstberättigad i kommunalstämma och följaktligen icke heller vid riksdagsmannaval. Härvid bör äfven anmärkas att, i fall arrendetiden är under 5 år, så saknar äfven arrendatorn sådan politisk rätt. Dessutom saknas inom mitt distrikt valrätt af 143 personer, som erlægga bevilning för mindre än till 800 R:dr uppskattad inkomst, 5 hvilkas inkomst väl är uppskattad till 800 R:dr, men som ej bo i socknen och 5 qvinnor, samt slutligen 51 personer emedan de tillträdt egendomen efter fyrktalslängdens upprättande och ännu icke betalt någon afgift till kommunen, enär någon sådan sedan dess icke blifvit påförd, ännu mindre varit förfallen; inalles är det således 652 personer i distriktet, som, ehuru skyldiga att erlægga bevilning efter 2:dra artikeln, sakna rättighet att välja ombud, som eger deltaga i bestämmandet af denna bevilning och öfriga äfven dem så hårdt tryckande utskylder. Mig åtminstone synes ett sådant förhållande vara skäl och bevis nog för grundläggandet af ett säkert omdöme om så väl behovet som följderna af den förändring jag åsyftat. Förhållandena i hvardera af de 10 särskilda socknarne synas af bifogade utdrag ur de af vederbörande häradsskrifvare upprättade bevilnings-taxerings- och fyrktals-längder.

Utskottet yttrade vid sistlidne riksdag — såsom förut antydt är — att mitt förslag var behäftadt med sådana brister och motsägelser, att, om det blefve upphöjdt till lag, det otvifvelaktigt skulle leda till verkningar alldeles motsatta dem jag åsyftat. Hvaruti dessa motsägelser bestodo har dock icke blifvit uppgifvet. Emellertid, och på det att samma beskyllning icke må komma att göras mig äfven denna gång, är jag villig att ur motionen utesluta detaljerna, och inskränker mig derföre att föreslå, att 14 § Riksdags-ordningen måtte komma att erhålla följande ändrade lydelse:

Valrätt tillkommer, inom den kommun der han bosatt är, en hvar i kommunens angelägenheter röstberättigad man.

Skulle Utskottet, lika med mig, finna olämpligt att grundlagen förblifver beroende af kommunallagen, lärer Utskottet vara oförhindradt att föreslå de ändringar, Utskottet anser bäst egnade att leda till vinnande af det ändamål jag åsyftat.

Stockholm den 5 Mars 1870.

A. W. Uhr.

Bih. t. Riksd.
Prot. 1869.
Saml. 3, N:o
12, pag. 2.

Enligt de af häradsskrifvaren upprättade bevillnings-taxerings-längder egde i afseende på valrätt till riksdagsman följande förhållande rum år 1869 i de inom Askers och Sköllersta häradet af Örebro län belägna socknar.

	Asker.	Mellösa.	Jennäs.	Norrbyås.	Sköllersta.	Ekby.	Gellerstad.	Svennevad.	Boo.	V. Vingåker.	Summa.
Valrätt egde:											
Egare af i mantal satt jord	172	205	62	34	162	78	87	30	2	—	832
” ” annan jord	4	—	—	6	1	—	1	8	—	—	20
Arrendatorer	11	—	2	—	2	—	1	1	2	—	19
De som erlägga bevillning för inkomst	18	3	4	1	6	3	—	25	24	—	84
Summa	205	208	68	41	171	81	89	64	28	—	955
Valrätt saknade:											
Egare af i mantal satt jord under strecket . .	11	5	24	—	4	6	2	3	—	—	55
” ” ” ej skrifna i socknen . .	2	2	1	2	3	4	1	3	1	1	20
” ” ” qvinnor	3	4	—	—	4	2	1	2	—	—	16
” annan jord under strecket	7	1	9	3	2	2	6	1	3	—	34
Arrendatorer på för kort tid eller för lågt värde	47	47	48	20	40	15	18	43	44	1	323
De som erlägga bevillning för inkomst, för låg	40	22	16	2	10	9	7	15	22	—	143
” ” ej skrifna i socknen	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	5
” ” qvinnor	—	1	1	2	1	—	—	—	—	—	5
Ombytt egare efter längd. upprätt.	5	17	7	3	8	2	9	—	—	—	51
Summa	119	100	106	32	72	40	44	67	70	2	652

Rätt utdraget.

A. W. Uhr.